

ÇİN HALK CUMHURİYETİNDE TARIMSAL ÜRETİMİN GELİŞİMİ
IMPROVEMENT OF AGRICULTURAL PRODUCTION
IN THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

Zureguli HALIKE¹, Mithat DİREK²

¹Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Konya-Türkiye

ORCID: 0000-0003-4850-6003

cartagena@yeah.net

²Dr. Öğr.Üy, Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Konya-Türkiye

ORCID: 0000-0002-7232-9089

mdirek@selcuk.edu.tr

thiekera@gmail.com.

Özet

ÇİN HALK CUMHURİYETİNDE TARIMSAL ÜRETİMİN GELİŞİMİ

Makale Bilgi:

*Yazar(lar) : Zureguli HALIKE,
Mithat DİREK*

Geliş tarihi: 06/04/2022

Kabul tarihi: 29/04/2022

Yayınlanma tarihi: 30/04/2022

Sorumlu Yazar:

cartagena@yeah.net

Anahtar kelimeler:

Çin Halk Cumhuriyeti, Tarım,

Tarımsal Üretim, GSYİH

Ülkelerin ve toplumların kalkınmasında mühim rol oynayan tarım sektörünün önemi, küreselleşen ekonomik sistem, artan rekabet ortamları ve hızla değişen pazar şartlarının da etkisiyle gide-rek artmaktadır. Çin Halk Cumhuriyeti, sahip olduğu nüfusu, do-ğal kaynaklar ve nüfusun beslenmesinde gerçekleştirilen tarımsal üretim büyüklüğü ile Dünyada lider konumdadır. Bu çalışmada Çin Halk Cumhuriyeti'nin tarımsal üretimindeki gelişimlerle ilgili bilgilere yer verilmiş, elde edilen sonuçlar ışığında tarımsal üreti-min ve ekonomik büyümenin sürdürülebilir şekilde devam etmesi için öneriler sunulmuştur. Çalışmada Çin Halk Cumhuriyeti Dev-let İstatistik Kurumundan elde edilen ikincil veriler kullanılmıştır.

Abstract

Article Info

*Author(s): Zureguli HALIKE,
Mithat DIREK*

Received : 06/04/2022

Accepted in revised form : 29/04/2022

Published : 30/04/2022

Corresponding author :
cartagena@yeah.net

Keywords :

*People's Republic of China,
Agriculture, Agricultural Production,
GDP*

IMPROVEMENT OF AGRICULTURAL PRODUCTION IN THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

The importance of the agricultural sector, which plays an important role in the progress of countries and societies, is increasing due to the globalized economic system, increasing competitive environments, and rapidly changing market conditions. The People's Republic of China has distinct importance in terms of its dense population, streams, and ecological diversity, both in terms of vegetables, animals, and aquaculture. In this study, general information about the progress in agricultural production of the People's Republic of China was given and proposals were presented considering the results obtained from the literature for the sustainable continuation of agricultural production and economic growth. The secondary data obtained from the State Statistics Institute of the People's Republic of China is the secondary source in the study.

1.Giriş

Tarım, insanların temel gereksinimlerini karşılamak amacıyla doğa kaynaklarını kullanıp işleyerek yaptıkları ekonomik faaliyetlerdir (TÇVY.1997). Tarım, ekonomik bir faaliyet olmasının yanı sıra aynı zamanda sosyal, bölgesel, kültürel, ekolojik ve sağlığın korunması konusunda büyük önem taşıyan toplumsal bir süreçtir (TÜİK.2008). Tarım sektörü, tarımsal üretim yapmanın yanı sıra diğer sektörlerle de katkı sağlaması açısından büyük önem taşımaktadır. İnsanların en önemli temel gereksinimlerinin karşılanmasını sağlayan tarım sektörü, her ülke için vazgeçilmez ve uzun vadeli planlarında önemle yer verdiği bir sektördür (Kaya ve Aktan.2011). Bu sektör, Çin ekonomisinde temel sektör halindedir.

01 Ekim 1949 yılında kurulan, 9 milyon 598 bin km² yüzölçümüne sahip Çin Halk Cumhuriyeti 23 eyalet, beş özerk bölge, dört doğrudan yönetilen şehir ve iki özel idari bölgeye egemendir. Ülke sınırları, Moğolistan, Rusya, Kuzey Kore, Vietnam, Laos, Birmanya, Hindistan, Bhutan ve Nepal, Pakistan, Afganistan, Tacikistan, Kırgızistan ve Kazakistan ile çevrilidir (Anonim. 2022a). Günümüzde yaklaşık 1,4 milyar nüfusu ile dünya nüfusunun %18,5'ni oluşturmaktadır. Son yıllarda göstermiş olduğu ekonomik büyüme ile bütün dünya ülkelerinin ilgiyle izlediği ve sıkça hakkında konuştuğu bir ülke konumundadır. 2021 yılı Çin doğal nüfus artış hızı %0,4, doğum oranı %7,5, ölüm oranı da %7,12'dir. Ekonomik açıdan, dış ticaret fazlası ise 524 milyar doları bulmuştur (Halike ve Direk. 2022). Tarımsal GSYİH'nin genel GSYİH içerisindeki payı %7,3'tür. Bu oranın diğer sektörle kıyasla az olmasının nedeni diğer sektörlerin GSYİH artışının tarım sektörünün GSYİH'daki artışından daha yüksek oranda gerçekleşmesidir.

Tarımsal üretim ve gelişim göstergeleri, ülke nüfusunun yaşamını sürdürebilmesi, milli gelire ve istihdama katkısı, diğer sektörlerle hammadde ve sermaye sağlanması, ihracata doğrudan ve dolaylı olarak etkisi ve biyolojik çeşitlilik ile ekolojik dengeye olan katkısı nedeniyle tüm dünyada vazgeçilmez bir sektör niteliğindedir. Bu nedenle tarım sektörü, ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarıyla, toplumun bütün kesimlerini yakından ilgilendirmektedir (Doğan ve Ark. 2015).

Bu çalışmanın temel amacı Çin Halk Cumhuriyeti'nin 2011-2020 yılları arasında tarımsal üretimdeki değişimini tespit ederek, tarımsal üretimin mevcut durumunu ve ekonomideki yerini ortaya koymak, elde edilen sonuçlar ışığında geleceğe yönelik çözüm önerileri sunabilmektir. Çalışmada Çin Halk Cumhuriyeti Devlet İstatistik Kurumundan elde edilen ikincil veriler kullanılmıştır (Çin'de 1 Dönüm=666.67m², 1 Hektar=15 dönüm, 1\$=6.36¥, 1¥=0.1575\$, ¥=yuan, \$=dolar).

2. Araştırma ve Bulgular

Çin'in tarımsal üretim yapısı: bitkisel üretim, ormancılık, hayvancılık, balıkçılık ve yardımcı sanayiye kapsamaktadır. Çin topraklarının %54,7'si tarım arazisidir (ekilebilir arazi %12,9 ve kalıcı otlak %41,8) orman arazisi %22,3'tür (Anonim. 2022b). Tarım alanları hali hazırda çiftçilere 30 yıla kadar uzatılabilen kiralama anlaşmalarıyla kiralayan köy topluluklarına aittir. Bu yarı-özelleştirme sonucu hem üretkenlikte hem de üretimde ciddi bir tarımsal üretim patlaması meydana gelmiştir.

2.1. Bitkisel Üretim

Devlet ekonomisini dünya'ya açmaya ve reforme etmeye başladığı 1978 yılından bu yana, ülkenin gayri safi mili hâsılası her yıl neredeyse %10 oranında artmıştır. Bununla birlikte ekonomik değer bakımından en çok tarım ürünü ithal eden ikinci ülke konumundadır. Çeltik, buğday, patates, darı, arpa, yer fıstığı, elma, pamuk, yağlı tohumlar, çay, balık gibi birçok tarım ürününde dünyanın önde gelen üreticilerindendir (Anonim.2022c). Hayvancılık ve su ürünleri yetiştiriciliği de Çin ekonomisinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır.

Çin Halk Cumhuriyeti'nde geçmişte uygulanan feodal tarım sistemi nüfusu besleyememiştir. Böylece geri kalan tarımsal üretim yetersizliği sonucu açlık ve yoksulluk kırsal alanda ciddi bir sorun olmuştur. Ancak devrimden sonra değiştirilen politikalar sonucunda tarımsal üretim ciddi oranda artmış, nüfusu besleyebilecek duruma gelmiştir. Birçok üründe kendi kendine yetebilecek duruma gelmekle birlikte, nüfusu besleyebilmek için ciddi oranda da tarım ürünü ithal eder bir ülke konumundadır. Bitkisel ürünler (tarla ve bahçe bitkileri) çeşitleri Tablo 1 'de verilmiştir. Araştırmanın bu bölümünde, başlıca bitkisel ürün çeşitleri, üretim alanı, yıllık üretim miktarı ve kişi başına düşen miktarı (kg) verilmiştir.

Tablo 1. Tarım ürünlerinin ekim alanı (1000 /hektar)

Yıl	Toplam Ekim Alanı	Hububat	Baklagiller	Yağ Bitkileri	Şeker*	Pamuk	Sebze	Diğer
2011	160,360	94,615	10,367	13,471	1,834	4,523	17,909	17,641
2012	162,071	97,142	9,405	13,434	1,886	4,359	18,496	17,349
2013	163,702	99,287	8,892	13,437	1,844	4,162	18,836	17,244
2014	165,183	101,086	8,823	13,394	1,737	4,176	19,224	16,743
2015	166,829	103,225	8,432	13,314	1,572	3,774	19,613	16,899
2016	166,939	102,701	9,287	13,191	1,555	3,198	19,553	17,454
2017	166,332	100,764	10,051	13,223	1,545	3,194	19,981	17,574
2018	165,902	99,671	10,186	12,872	1,622	3,354	20,438	17,759
2019	165,931	97,847	11,074	12,925	1,610	3,339	20,862	18,274
2020	167,487	97,964	11,593	13,129	1,568	3,168	21,485	18,580

(Ekim alanı tarla bitkileri, endüstriyel bitkileri ve bahçe bitkileri olarak verilmiştir)

*Çin'de hem şekerpancarından hem de şeker kamışından şeker elde edilmektedir.

Kaynak: ÇHC Devlet İstatistik Kurumu. 2022

Tablo 1’de görüldüğü gibi yıllar itibariyle artış gösteren toplam ekim alanı 10 yıl içinde 7 milyon 127 bin hektar artış kaydederek 2020 yılında 167 milyon 487 bin hektar olmuştur. 2020 yılında tahıl ekim alanı bir önceki yıla göre 117 bin hektar artarak 97,96 milyon hektar, baklagiller ekim alanı ise 519 bin hektar artarak 11,59 milyon hektar olmuştur. Pamuk ekim alanı 171 bin hektar azalarak 3,17 milyon hektar, yağ bitkileri ekim alanı 204 bin hektarlık artışla 13,13 milyon hektar, şeker (şeker pancarı ile şeker kamışı) ekim alanı 42 bin hektar azalarak 1,57 milyon hektar olmuştur. Sürekli artış gösteren sebze alanı ise 21,49 milyon hektara ulaşmıştır. Diğer ürünler ekim alanında da artış görülmekte olup 2011 yılında 17,64 milyon hektar iken 2020 yılına doğru 18,58 milyon hektara çıkmıştır.

Tablo 2. Başlıca bitkisel ürünlerin yıllık üretim miktarı (1000/ton)

Yıl	Hububat/Tahıl	Baklagiller	Yağ Bitkileri	Şeker*	Pamuk	Sebze
2011	540,617	18,633	32,125	116,631	6,519	597,666
2012	566,590	16,806	32,856	124,518	6,608	616,245
2013	586,504	15,424	33,480	125,550	6,282	631,980
2014	596,015	15,645	33,719	120,887	6,299	649,487
2015	618,184	15,125	33,905	112,152	5,907	664,251
2016	616,665	16,507	34,001	111,760	5,343	674,342
2017	615,205	18,416	34,752	113,788	5,653	691,927
2018	610,036	19,203	34,334	119,374	6,103	703,467
2019	613,697	21,319	34,930	121,691	5,889	721,026
2020	616,743	22,875	35,864	120,140	5,911	749,129

(Ekim alanı tarla bitkileri, endüstriyel bitkileri ve bahçe bitkileri olarak verilmiştir)

*Çin’de hem şeker pancarından hem de şeker kamışından şeker elde edilmektedir.

Kaynak: ÇHC Devlet İstatistik Kurumu. 2022

Tablo 2 incelendiğinde, 2011-2020 yılları arası giderek artış gösteren tahıl üretimi 2020 yılında bir önceki yıla göre %0,5 artışla 616,74 milyon ton, baklagiller üretimi %7,3 artarak 22,88 milyon tona yükselmiştir. İktisadi ürünlerden, pamuk üretimi %0,4 artış göstererek 5,91 milyon ton, yağlı tohumlu bitkileri %2,6 artışla 35,86 milyon ton, şeker üretimi (şeker pancarı ile şeker kamışı) ise %1,2 düşüşle 120,14 milyon ton olmuştur. Üretim miktarında sürekli artış gösteren sebze üretimi ise 749,13 milyon tona ulaşmıştır.

Çin'in tarımsal üretim yapısını oluşturan önemli dallardan biri de tarımcılıktır. Tarımcılığın toplam tarımsal üretim değerindeki payı incelendiğinde (Tablo 3), yaklaşık %53 ağırlığında olduğu görülmektedir. 2011-2020 yılı içinde giderek artışı elde eden tarımsal üretim değeri içinde tarımcılığın payı 2018 yılından sonra nispeten gerileme göstermiştir (%54,11-%52,07).

Tablo 3. Tarımcılığın ekonomik değeri (milyon /yuan ¥, %)

Yıl	Toplam Tarımsal Üretim Değeri	Tarımcılık	Payı (%)
2011	78.836,980	40.339,620	51,17
2012	86.342,150	44.855,720	51,95
2013	93,173,700	48.943,940	52,53
2014	97.822,510	51.851,120	53,01
2015	101.893,520	54.205,340	53,20
2016	106.478,730	55.659,890	52,27
2017	109.331,720	58.059,760	53,10
2018	113.579,530	61.452,600	54,11
2019	123.967,940	66.066,450	53,29
2020	137.782,170	71.748,230	52,07

Kaynak: ÇHC Devlet İstatistik Kurumu. 2022

Yıllık kişi başına düşen gıda, sebze ve meyve miktarı Tablo 4'de verilmiştir. Veriler incelendiğinde, kişi başına düşen gıda ile sebze ve meyve miktarında her geçen sene artış görülmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti nüfusu 2011 yılında 1,35 milyar iken 2020 yılına geldiğinde ise 63 milyon 440 bin kişi artarak 1,41 milyara ulaşmıştır. Sürekli artış gösteren nüfusun besin ihtiyacını gidermek ve katma değer kazanmak oldukça güç görünse de Çin Halk Cumhuriyeti bunu başarmış görünmektedir.

Tablo 4. Kişi başına düşen tarımsal üretim miktarı (yıllık/kg)

Yıl	Gıda	Sebze	Meyve
2011	438	445	156
2012	452	456	164
2013	462	466	168
2014	466	476	171
2015	479	484	179
2016	476	489	177
2017	474	499	182
2018	469	505	184
2019	472	-	196
2020	474	-	-

Kaynak: ÇHC Devlet İstatistik Kurumu. 2022

2.2. Ormancılık

Orman, karasal ekosistemin ana gövdesi, insan ile doğa arasındaki uyumu gerçekleştirmenin ana cephesidir (Zhao. 2013). Ormancılık sadece önemli bir kamu refahı girişimi değil, aynı zamanda önemli bir endüstridir. Ekolojik ürün ve ekosistem güvenliğini sağlama gibi önemli bir sorumluluğu üstlenmekle beraber ekonomiye katma değer sağlamaktadır.

Çin’de tarımsal üretim yapısını oluşturan dallardan ikincisi ormancılıktır. Çin’de orman ürünleri oldukça fazla olup, bu hususta dünyanın önde gelen ülkelerindendir. Çin’in ormancılık endüstrisinin toplam değeri, 1978’de (tarım reformun başladığı yıl) 17,96 milyar yuan iken 2020 yılı geldiğinde 5,97 trilyon yuan olarak gerçekleşmiştir. Bu 40 yılda 400 kat demektir. Çalışmanın bu bölümünde başlıca orman ürünleri üretim miktarı ve toplam orman ürünlerinin ekonomik değerinin toplam tarımsal üretim değeri içindeki payına yer verilmiştir. Başlıca orman ürünleri üretimi miktarı Tablo 5’te verilmiştir.

2011- 2020 yılları arası başlıca orman ürünleri üretim miktarı incelendiğinde, kauçuk ve odun üretiminde artış görölmektedir. Kauçuk üretiminde inişli çıkışlı bir üretim vardır. 2019 yılına doğru üretimde azalma eğilimi gösteren kamelya tohumu üretimi 2020 yılı tekrardan canlanmaya başlamıştır. Çin, orman ürünleri üretiminde dünyanın önde gelen ülkelerinden olmasına rağmen yoğun nüfusu ve artan talep nedeniyle birçok orman ürünü ithal edilmektedir.

Tablo 5. Başlıca orman ürünleri üretim miktarı (1000/ton; m³)

Yıl	Kamelya tohumu	Kauçuk	Odun(m ³)
2011	1,480	751	81,460
2012	1,727	802	81,750
2013	1,776	865	84,380
2014	2,023	840	82,330
2015	2,163	816	72,000
2016	2,164	816	77,760
2017	2,431	817	83,980
2018	2,629	824	88,110
2019	2,679	810	100,460
2020	3,141	826	102,570

Kaynak: ÇHC Devlet İstatistik Kurumu. 2022

Tablo 6. Ormancılık üretimin ekonomik değeri (milyon yuan/¥, %)

Yıl	Toplam Tarımsal Üretim Değeri	Ormancılık Üretim Değeri	Payı (%)
2011	78.836,980	3.092,440	3,92
2012	86.342,150	3.406,970	3,95
2013	93.173,700	3.847,440	4,13
2014	97.822,510	4.189,980	4,28
2015	101.893,520	4.358,450	4,28
2016	106.478,730	4.635,900	4,35
2017	109.331,720	4.980,550	4,56
2018	113.579,530	5.432,610	4,78
2019	123.967,940	5.775,710	4,66
2020	137.782,170	5.961,580	4,33

Kaynak: ÇHC Devlet İstatistik Kurumu. 2022

Ormancılığın toplam tarımsal üretim değerindeki payı incelendiğinde (Tablo 6), yaklaşık %4,5 payının olduğu görülmektedir. 2011-2020 yılı içinde giderek artış gösteren ormancılık üretim değeri 5 trilyon 962 milyar 580 milyon yuana yükselmiş ancak bu rakamın artmasına rağmen toplam tarımsal üretim içinde aldığı payı %4,33'e gerilemiştir. Bunun nedeni ise diğer dalların ekonomik değerinin ormancılıktan daha fazla artmış olmasıdır.

2.3. Hayvancılık

Çin Halk Cumhuriyeti'nin tarımsal üretim yapısını oluşturan dallardan üçüncüsü de hayvancılıktır. Çin, hayvancılığın gelişimine elverişli zengin doğal kaynaklara sahiptir. Doğuda Büyük Hinggan Dağları'nın eteğinden başlayarak iç Moğolistan üzerinden güneybatı yönünde Qinghai, Sincan ve Tibet Platosuna kadar uzanan kullanılabilir otlakların toplam alanı 313,33 milyon hektardır. Çin'deki Büyükbaş hayvanların yüzde 80'inden fazlası sığırlardan (besi/çekme için kullanılan sığır, manda, yak ve süt inekleri) oluşmaktadır. Küçük evcil hayvanlar arasında domuz, koyun ve keçi bulunmaktadır. Domuz, genellikle çiftliklerde, koyun ve keçi ise kırlarda yetiştirilmektedir. Tavuk, kaz ve ördek, Çin çiftliklerinde yetiştirilen kümes hayvanlarının başlıca türleridir ve en yaygın olarak yetiştirilen tür ise tavuktur (Halike ve Tan. 2014). Çalışmanın bu bölümünde başlıca hayvansal üretim miktarı ve toplam tarımsal üretim değeri içindeki payına yer verilmiştir.

Tablo 7. Başlıca hayvansal üretim miktarı (1000/ton)

Yıl	Dana Eti	Koyun Eti	Domuz Eti	Süt
2011	6,108	3,980	51,317	31,099
2012	6,148	4,045	54,436	31,749
2013	6,131	4,099	56,186	30,008
2014	6,157	4,276	58,208	31,599
2015	6,169	4,399	56,454	31,798
2016	6,169	4,603	54,255	30,640
2017	6,346	4,711	54,518	30,386
2018	6,441	4,751	54,037	30,746
2019	6,673	4,875	42,553	32,012
2020	6,725	4,923	41,133	34,401

Kaynak: ÇHC Devlet İstatistik Kurumu. 2022

Tablo 7'de başlıca hayvansal et üretim miktarına yer verilmiştir. Verilere bakıldığında, domuz eti ağırlıklı olarak üretilmektedir. Dana eti, koyun eti ve süt üretim miktarında her geçen sene artış görülmektedir. 2011 yılında 51,32 milyon ton olan domuz eti üretimi giderek düşüş göstererek 2020 yılına geldiğinde 41,13 milyona gerilemiştir. 2019 yılında ortaya çıkan Afrika domuz gribi bunun başlıca sebebi olarak gösterilebilir. Özellikle et üretim hızının tüketim hızının gerisinde kalması, başta arazi, işçilik ve yem maliyetlerinin artış göstermesi ile birlikte Çin'de son dönemlerde et ve süt fiyatlarının yükselmesi bu ürünlerin ithalatını daha cazip hale getirmektedir (Anonim.2022d).

Tablo 8. Hayvansal üretimin ekonomik değeri (milyon yuan/¥, %)

Yıl	Toplam tarımsal üretim değeri	Hayvansal Üretim değeri	Payı %
2011	78.836,980	25.194,160	31,96
2012	86.342,150	26.491,210	30,68
2013	93.173,700	27.572,370	29,59
2014	97.822,510	27.963,390	28,59
2015	101.893,520	28.649,320	28,12
2016	106.478,730	30.461,170	28,61
2017	109.331,720	29.361,190	26,86
2018	113.579,530	28.697,400	25,27
2019	123.967,940	33.064,350	26,67
2020	137.782,170	40.266,670	29,22

Kaynak: ÇHC Devlet İstatistik Kurumu. 2022

Hayvancılık üretim değerinin toplam tarımsal üretim değerindeki payı incelendiğinde (Tablo 8), yaklaşık %28,6 oranında payının olduğu görülmektedir. 2011-2020 yılları içinde giderek artış gösteren hayvancılık üretim değeri 40 trilyon 266 milyar 670 milyon yuana yükselmiş, toplam tarımsal üretim değeri içinde aldığı payı ise %29,2 olmuştur.

2.4. Su ürünleri

Çin, dünya nüfusunun yedide birine sahip ve dünyada rapor edilen balık üretiminin üçte birine ve dünyanın rapor edilen su ürünleri üretiminin üçte ikisine sahiptir. Aynı zamanda önemli bir deniz ürünleri ithalatçısıdır ve ülkenin deniz ürünleri pazarının 2027 yılına kadar 53,5 Milyar ABD doları değerinde bir pazar büyüklüğüne ulaşacağı tahmin edilmektedir (Anonim.2022e).

Çin, su kaynakları açısından da oldukça zengindir. 2,6 milyon hektar kıyı alanı ve 17,47 milyon hektar iç tatlı su alanlarına sahiptir. Bohai denizi, Sarı deniz, Doğu Çin denizi ve Güney Çin denizinin kıyı alanlarında balık, karides, kabuklu deniz canlıları, yosun ve deniz alg dâhil olmak üzere en az 1,500 deniz ürünü türü yaşamaktadır. Çin, geçmişte balıkçılığa önem verirken kültür balıkçılığı üretimi toplam üretimin sadece yüzde 26'sını oluşturmuştur. Ancak bugün kültür balıkçılığı üretiminin payı, %50'nin üzerine çıkmıştır. Su ürünlerine kabuklu canlılar ve yosundan sonra karides, yılan balığı, tarak, yumuşak kabuklu kaplumbağa ve pavurya katılmıştır (Halike ve Tan. 2014). Çalışmanın bu bölümünde başlıca su ürünleri üretim miktarı ve toplam tarımsal üretim değerindeki payına yer verilmiştir.

Tablo 9. Başlıca su ürünleri üretim miktarı (1000/ton)

Yıl	Balık	Karides, Yengeç	Kabuklular	Yosungiller
2011	10,752	3,218	12,128	1,630
2012	9,573	3,457	12,648	1,790
2013	9,729	3,626	13,276	1,885
2014	10,425	3,830	13,717	2,029
2015	10,782	3,863	14,140	2,115
2016	10,632	3,961	14,769	2,193
2017	11,158	3,707	14,814	2,248
2018	10,915	3,682	14,870	2,362
2019	10,605	3,662	14,802	2,556
2020	10,554	3,586	15,163	2,637

Kaynak: ÇHC Devlet İstatistik Kurumu. 2022

Çin’de yetiştirilen kabuklular ve yosungiller üretim miktarında 2011- 2020 yılları arasında sürekli artış meydana gelmiştir. Fakat balık, karides ve yengeç üretimi ise dalgalı şekilde artış göstermektedir (Tablo 9). Tablo 10’da su ürünlerinin ekonomik verileri sunulmuştur. Buna göre, yıllar itibarıyla su ürünlerinin ekonomik değeri sürekli artış göstererek 2020 yılında 12 trilyon 775 milyar 860 milyon yuan değer kazanmıştır. Fakat tarımsal üretim değeri içindeki payı bir önceki yıla göre %0,8 azalma göstererek %9,27 olmuştur.

Tablo 10. Su ürünlerin ekonomik değeri (milyon yuan/¥ %)

Yıl	Toplam tarımsal üretim değeri	Su ürünleri üretim değeri	Payı %
2011	78.836,980	7.337,370	9,31
2012	86.342,150	8.403,910	9,73
2013	93.173,700	9.254,480	9,93
2014	97.822,510	9.877,540	10,10
2015	101.893,520	10.339,090	10,15
2016	106.478,730	10.892,920	10,23
2017	109.331,720	11.577,090	10,59
2018	113.579,530	12.131,510	10,68
2019	123.967,940	12.572,400	10,14
2020	137.782,170	12.775,860	9,27

Kaynak: ÇHC Devlet İstatistik Kurumu. 2022

2.5. Tarımsal GSYİH Değeri

Tablo 11. Tarımsal GSYİH'nin genel GSYİH içerisindeki payı (milyon yuan/¥, %)

Yıl	Toplam GSYİH	Tarımsal GSYİH	Tarımsal Üretimin GSYİH'daki Payı (%)
2011	48.794,020	4.478,150	9,2
2012	53.858,000	4.908,460	9,1
2013	59.296,320	5.302,810	8,9
2014	64.356,310	5.562,630	8,6
2015	68.885,820	5.777,460	8,4
2016	74.639,510	6.013,920	8,1
2017	83.203,590	6.209,950	7,5
2018	91.928,110	6.474,520	7,0
2019	98.651,520	7.047,360	7,1
2020	101.356,700	7.803,090	7,7

Kaynak: ÇHC Devlet İstatistik Kurumu. 2022

Tarım sektörü, tarımsal üretim yanı sıra diğer sektörlerle de katkı sağlaması açısından büyük önem taşımaktadır. İnsanların en önemli besin ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayan tarım sektörü, her ülke için vazgeçilmez ve uzun vadeli planlarda önemle yer verilen bir sektördür (TÇVY.1997). Aynı zamanda Çin ekonomisi içinde oldukça önemli bir sektördür. 2021 yılında tarım sektörünün nominal GSYİH'ya olan katkısı %7,3 civarında gerçekleşmiştir.

Tablo 11'de 2011-2020 yılları arasında tarımın Çin ekonomisindeki durumu görülmektedir. Toplam GSYİH, 2011 yılından 2020 yılına kadar sürekli bir artış göstermiştir. Benzer şekilde tarım sektörünün GSYİH değeri de artmıştır. Fakat buna rağmen tarımın toplam GSYİH içindeki payı yıllar itibarıyla düşmüştür. Bu gerilemenin nedeni, diğer sektörlerin GSYİH artışının, tarım sektörünün GSYİH'daki artışından daha yüksek oranda gerçekleşmesidir. Tarımın toplam GSYİH içindeki payı özellikle 2011 yılından sonra 2020 yılına kadar sürekli bir düşüş yaşamıştır. 2011 yılında %9,2 olan bu değer, 2020 yılında %7,7 olmuştur.

Tarım sektöründe tutarlı bir büyümenin olmaması, GSYİH'sının mutlak değer olarak artmasına rağmen payının azalması, Çin'in tarım performansının araştırılması gereğini ortaya çıkarmaktadır. Kaynak kullanım performansının değerlendirilmesinde engel olarak verimlilik ve etkinlik kavramları kullanılmaktadır. Verimlilik, performansın tanımlayıcı bir ölçüsüyken, etkinlik ise normatif bir ölçüdür (Subhash. 2004).

3. Sonuç ve Öneriler

Çin'de 2020 yılı toplam tarımsal üretim değeri içinde; Tarım %53, Ormancılık %4,5, Hayvancılık %29, Su ürünleri %9,4, yardımcı sanayi ise %4,1 oranında katkı sağlamıştır.

Çin'de 70 yıl önce yetersiz olan tahıl üretimi, arz-talep bakımından dengeye oturarak yeterli düzeye çıkmıştır. Yıllık pirinç üretimi (211 milyon ton), Buğday (134 milyon ton), Mısır üretimi (260 milyon ton) Sebze üretimi (749 milyon ton) Meyve üretimi (286 milyon ton) olarak her geçen yıl artış göstermektedir. Kişi başına düşen Gıda (475kg), Sebze (505kg), Meyve (196kg) miktarları diğer ürünlerden fazla olmasına rağmen yeterli değildir. Bunun başlıca nedeni bu ürünlerin çoğunlukla ihraç edilmesi, ülke vatandaşlarının tüketimine yansımamasıdır. Zira Çin aynı zamanda dünyada en önemli ihracatçı ülkelerden birisidir.

Çin'in tarımsal üretimde kendi kendine yeterliliği hususunda endişeye gerek olmadığı, normal şartlarda, iyi bir planlama ile hububat ithalatının, toplam tüketiminin %5'ini geçmeyeceği de belirtilmektedir. Çin'de tarımsal üretim teknikleri hızlı biçimde gelişmektedir. Özellikle seracılık bütün ülke genelinde oldukça yaygın olup, güney bölgelerinde hububat tarımı yılda iki mahsul alacak şekilde yapılmaktadır (Rapor. 2022). Et üretim hızının tüketim hızının gerisinde kalması, başta arazi, işçilik ve yem maliyetlerinin artış göstermesi ile birlikte Çin'de son dönemlerde et ve süt fiyatlarının yükselmesi bu ürünlerin ithalatını daha cazip hale getirmektedir.

Tarımın toplam GSYİH içindeki payı özellikle, 2011 yılından 2020 yılına doğru sürekli bir düşüş yaşamıştır. 2011 yılında %9,2 olan bu değer, 2020 yılında %7,7 olmuştur. Tarım sektöründe tutarlı bir büyümenin olmaması, GSYİH'sının artmasına rağmen payının azalması, Çin'in tarım performansının araştırılması gereğini ortaya çıkarmaktadır.

Tarımsal üretim miktarında artış görülse de nüfusun sürekli artması, kente göç, doğal afetler ve uygulanan politikaların yetersiz kalmasıyla üretim potansiyelinde hali hazırda sorunlar bulunmaktadır.

Hükümet, çiftçilerin tahıl üretimini teşvik etmek, tarımsal istihdam ve gelir beklentilerini artırmak amacıyla düşük tahıl fiyatlarına ve ürünün elde kalma riskine karşı belirli periyotlarda ve belirli bölgelerde belli başlı tahıl çeşitleri için taban fiyat, alım ve depolama garantisi gibi destek politikaları uygulamaktadır. Devletin uyguladığı tarım yönetimi, 2016 yılından bu yana çeltik ve buğdayda taban fiyatı kademeli olarak iyileştirirken, devletin alım oranını ise düşürüyor. Bu durum dengeli bir tahıl üretiminin oluşmasına katkı sağlamaktadır.

Öneriler:

Tarımsal üretim faaliyetlerinin sürdürülebilir şekilde devam etmesi için mutlak süratte tahıl üretimini stabilize etmek, yağlı tohumlu bitkileri üretimini artırmak ve ekilebilir arazilerin korunması gerekmektedir. Üretim faaliyetleri sürecinde karşılaşılan zorluklara aktif olarak yanıt verebilmek ve belirlenen hedeflere ulaşabilmek için aşağıdaki düzenlemeler yapılabilir;

1. Ekilebilir tarım arazilerinin verimliliklerini güçlendirmek ve ürün çeşitlerinin kalitesini iyileştirmeye devam edilmelidir. Özellikle hububat ve baklagiller üretiminde bitki tohumlarının kalitesini sürekli iyileştirmek şarttır. Soya fasulyesi ve yağlı tohumlu bitkilerin üretimine rehberlik etmek gerekir. Böylece gıda ham maddesi ve kakı maddesi üretimi gelişecektir.

2. Çin Halk Cumhuriyeti'nde tarımsal faaliyetler yarı özelleştirilmiş kolektif olarak işletilen çiftliklerde gerçekleşmektedir. Kırsalda modernleşme ve refah düzeyine ulaşabilmek için genç ve orta yaşlı çiftçiler hedef alınmalıdır. Özellikle kırsal iş gücünün geri dönüşünü sağlamak, kırsal kesimde yaşayanların gelirlerini korumak ve kırsal sanayinin gelişimi teşvik etmek (Xu, 2022) öncelikli amaç olmalıdır.

3. Ticari alt yapı optimizasyonu geliştirilmeli, özellikle başlıca tarım ürünlerinin çift yönlü tedariki sağlanmalıdır. Hem iç hem dış pazar olanakları ile doğal kaynaklardan tam olarak yararlanmak gerekmektedir. Bu amaçla iç ve dış talep ile ithalat ve ihracatın koordineli gelişimini aktif olarak teşvik etmek ve iç gıda talebini karşılamak için uluslararası piyasayı etkin şekilde kullanmak gereklidir.

4. Tarım sigortasını teşvik etmek gerektirir.

5. Piyasada stokları kontrol etmek ve geliştirmek gerekmektedir. Etkin bir stok politikası izlemek sürdürülebilirliği sağlayacaktır.

6. Üretim zincirinin düzenli ve sürdürülebilir olması açısından kırsal alanlarda lojistik koşulların iyileştirilmesine önem verilmelidir.

4. Kaynaklar

- Anonim. 2022a. <https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87in>
- Anonim. 2022b. <https://www.akademikcografya.com/cin-halk-cumhuriyeti-cografyasi>
- Anonim 2022.c
<https://millermagazine.com/tr/blog/cin-dunyanin-en-buyuk-tarim-ekonomisi-1484>
- Anonim.2022d
<http://haisiatour.com/tr/blog/12/cinde-tarim-ve-hayvanciliga-genel-bir-bakis.html>
- Anonim.2022.e
https://hmn.wiki/tr/Fishing_industry_in_China
- Çin Devlet İstatistik Kurumu. 2022 中国统计局网
http://www.stats.gov.cn/tjsj/zxfb/202102/t20210227_1814154.html
- Çin Devlet İstatistik Kurumu. 2022. 中国统计局网
<https://data.stats.gov.cn/easyquery.htm?cn=C01>
- Doğan, Z. Arslan, S., Berkman, A.,2015, Türkiye’de Tarım Sektörünün İktisadi Gelişimi ve Sorunları: Tarihsel Bir Bakış. Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt-Sayı: 8 (1) ss: 29-41 ISSN: 2148-5801 e-ISSN 1308-4216.
- Halike, Z. ve Tan, S., 2014, ‘Nüfus Yoğunluğu ile Tarımsal Üretim ve Tarım Politikaları Arasındaki Etkileşimin İncelemesi: Çin Halk Cumhuriyeti Örneği’ Yüksek lisans semineri. Fen Bilimleri Enstitüsü. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi. Çanakkale.
- Halike, Z. ve Direk, M., 2022, ‘Çin Halk Cumhuriyeti’nde Nüfusun Gelişimi ve Özellikleri’,4. Uluslararası Fen ve İnovasyon Kongresi. ISBN: 978-625-8405-38-5. Ankara.
- Kaya, P., Aktan, H.E., 2011, Türk Tarım Sektörü Verimliliğinin Parametrik Olmayan Bir Yöntemle Analizi. <http://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423869137.pdf>
- Rapor. 2022, Malatya Ticaret Borsası, Çin Ülke Raporu, <http://malatyatb.org.tr>
- Subhash, C.R. 2004, Data Envelope Analysis: Theory and Techniques for Economics and Operation Research. Cambridge University Press, New York.
- TÇVY, Türkiye çevre vakfı yayını.1997, Türkiye’nin Tarım Politikası ve Çevre. Ankara.
- TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu.2008, Tarım İstatistikleri Sorularla Resmi İstatistikler Dizisi. Ankara.
- Üstün Y.M., 2019, <https://www.akademikcografya.com/cin-halk-cumhuriyeti-cografyasi>
- Xu. ZhiHui., 2022, 中国农业的发展现状与未来趋势.
https://www.cas.cn/zjs/202009/t20200929_4761757.shtml/
- Zhao. ShuCong., 2013, 中国林业发展与生态文明建设.
<http://www.cqvip.com/qk/89570x/201303/45464767.html>